

FERRAN AGULLÓ

PADRI DE LA COSTA BRANA

per E. CORRAL I COLL DEL RAM.

(Continuació)

XXXVII JOAN MARAGALL

Però si els culpables eren, en primer terme, els radicals, segons la Lliga, el cert és que don Alejandro Lerroux, "don Lacandro", ja abans de la victòria del seu partit en les eleccions del 1908 havia sortit d'Espanya: República Argentina, Londres, París... i encara no havia retornat. "Se trataba de una verdadera huida..." (G. V.) Quan retornava a Espanya era el novembre del 1909. Una coartada perfecta.

García Venero en la seva "H. del N. C." atribueix la paternitat del polèmic article a la Lliga, a través del seu òrgan informatiu i no pas a "Pol":

"La Veu de Catalunya, al començar la persecució de los revoltosos incitò a todos los catalanes a formular denuncias. **Delateu!** (Delatad), exclamava el periódico de la Lliga. Por el contrario algunos nacionalistas de izquierdas disculparon los trágicos sucesos y condenaron el fusilamiento de Ferrer. Y alguno, como Pere Corominas, fue gravemente complicado en las responsabilidades".

El mateix autor, en "Vida de Cambó", insisteix: "**Delateu! —exclamaba la Lliga por medio de su periódico La Veu de Catalunya—. Descubrid a los culpables; acudid a denunciarlos; decid el nombre y las señas de quienes se hallen incurso en los sucesos**".

I efectivament, donant fe del que apuntava G. V., quant a les dretes vindicatives i les esquerres comprensives, Josep Miracle escriu:

"Pol —Ferran Agulló— sense adonar-se'n i segurament més empès pel bon desig que no pas per les ganes de fer mal, més endut per la indignació que no pas per la reflexió, va posar ales a aquesta morbosa complaença (en la repressió). En la seva secció "Al dia" va llançar la gran consigna..." ("Josep M.ª Folch i Torres").

Josep Miracle, com podem veure, no pluralitza. Per a ell la signatura al peu de l'article és prou clara i Agulló s'ha de responsabilitzar del que ha escrit. No obstant, és ben patent el desig de Miracle de justificar l'actitud de l'articulista. I el mateix Agulló diria's que, en alguns moments del seu arborat escrit, s'adona que va més enllà del propi desig vindicallista i intenta de contemporitzar. Així quan escriu:

"...Més valia, per part del govern, una mica més de cura al disposar els preparatius (de les expedicions a l'Àfrica). Jo crec que sense cridar els reservistes podia organitzar el contingut d'embarcament necessari per anar a l'Àfrica. Les llàgrimes de les dones i dels fills que veuen com els hi arranquen dels braços i del treball l'espòs i el pare podia estalviar-los, el govern".

Agulló, com és sabut, no tingué fills varons. Això podia influir, naturalment, en la sentimentalitat dels seus punts de vista respecte als embarcaments. Com sigui, cal admetre que, influït o no per elements aliens dels que en certa manera depenia econòmicament; conscientment o inconscientment, Agulló va patinar en

escriure aquest comentari dels fets de la setmana tràgica. I la seva patinada va quedar més en evidència en publicar-se més tard el sensacional article "L'església cremada" (el 18 de desembre), signat per Joan Maragall, article que segons Josep M.ª de Sagarra ("Memòries") "**provocà un nombre molt gran de suspensions en els sopars de la burgesia catalana durant la nit que es va publicar.**"

Ferran Agulló adés s'indigna i adés se'n fa creus, de l'actitud del poble. Però no arriba a comprendre'l del tot, ni menys a justificar-lo. És en el seu llibre "Marines" que escriurà:

"Però, és aquest poble que avui s'escampa per les fonts de Vallvidrera o Montjuïc, berenant sota els arbres, cantant alegre, enjogassat, bevent amb mesura, rient sense mida, aquell poble esglaiador en diades tràgiques, dels convents en flames, dels trets traïdors, de les barricades vessant bales?".

Maragall, en canvi, també poeta, també periodista, fervorosament catòlic, és l'honrosa excepció entre les dretes catalanistes i burgeses de Catalunya. Ell vol sentir-se, tanmateix, poble. I escriurà: ("L'església cremada").

"Així vos haurà sobtat moltes vegades una certa semblança que les sectes antisocials tenen amb la primiriva Iglésia cristiana: s'hi assemblen en què invoquen com a ideal un estat d'humanitat més perfecte; i en què, en nom d'ell, abominen dels satisfets; i en què treballen sobretot entre els pobres, els ignorants i els desesperats; i en què els seus apòstols i seguidors quan convé saben morir. D'on els ve aquesta fe i aquesta eficàcia i aquest valor? No us ho heu preguntat mai, vosaltres, tot condemnant-los? (...) Què li demaneu al Crist? (...) Li demaneu pau, quietud... (...) Vosaltres voleu instaurar l'Iglésia en la pau del món. (...) No li torneu a prendre (l'Església) al reedificar-la; no vullau alçar-ne les parets més fortes ni la volta més ben closa ni hi poseu portes millor forrades de ferro, que no està en això la seva millor defensa; (...) ni tampoc demaneu la protecció de l'Estat per ella, que massa semblava ja una oficina als ulls del poble."

Aquestes humils asseveracions, d'altra banda plenes d'implícites admonicions contra els elements considerats políticament com a dipositaris de l'ordre ben entès, posen en relleu, possiblement més que cap altra cosa, el mal pas donat per Agulló, el qual —i no cal pas esforçar-se massa a demostrar-ho— es trobava, certament, immergit en un medi especialment enrari i virulent i no solament en els estrats oficials. En un dels seus caires ho constata Claudi Ametlla ("Memòries polítiques", p. 275):

"La Veu de Catalunya mantingué mesos seguits la rúbrica "**Els fets vandàlics**", on recollia, sense massa escrúpols en la tria, allò que hi podia haver d'odiós i de vergonyós en el succés."

XXXVIII AGULLÓ - MARAGALL

Josep Pla, que en l'explicació de les causes de la setmana tràgica no aporta res de nou, en ocupar-se de l'article d'en "Pol" procura afegir un bon raig d'aigua al vi i ens presenta un Agulló sotraguejat per les circumstàncies. Demés, i amb la mateixa bona intenció, Pla pluralitza. És a dir, dilueix al possible les eventuals responsabilitats —morals, és clar— que poguessin derivar-se del tot vindicatiu emprat (p. 358):

"Es amb aquest estat d'esperit que fou llançat aquell crit de "Delateu!" que en el seu temps produí tant d'esglai i que és un crit que s'ha de relacionar amb tot el que portem explicat. És evident que si els homes que el llançaren haguessin tingut alguna capacitat delatadora no haurien escrit pas la paraula a les planes d'un diari".

Pla, en mencionar el "Delateu!" es refereix a la totalitat de l'article, aparegut a La Veu de Catalunya com ja hem exposat abans. Però malgrat anar signat "Pol", Pla ens parla d'**els homes que el llançaren**. Llavors la indelicadesa, l'equivocació o el que sigui, no podem atribuir-la a Agulló personalment, sinó, en tot cas, al partit. O millor encara, als homes del partit.

I quí no podem menys que comparar dues vessats d'un mateix afer i a càrrec de dos homes, testimonis d'excepció ambdós i coincidents en moltes i importants d'altres coses: Agulló-Maragall.

Maragall, que es movia dins el mateix ambient enrari que es respirava a La Veu de Catalunya, escriu ran dels fets i a les planes del mateix diari, de perdó abans que tota altra cosa ("Ah, Barcelona...") i s'imposa a si mateix una tònica de comprensió i, fins allà on sigui possible, de justificació. Més tard escrigué, per al mateix diari, "La ciutat del perdó", article que Prat de la Riba —un polític actuant com a tal— rebutjà, perquè creia inoportuna la seva publicació. No obstant, aquest article de Maragall vegé la llum en la primera edició de les seves obres completes.

Però, sobretot, escrigué "L'església cremada", un article del que ja hem reproduït alguns fragments i que fou publicat a la mateixa La Veu de Catalunya, prèvies unes esmenes i supressions del P. Casanovas. En "L'església cremada" Maragall, impensadament franc i concis, tot i no deixant de ser poeta, corrobora el seu criteri ja conegut i aferma la seva postura davant dels fets i del fenomen social que hi va implicat.

Potser perquè, tot i essent home de dretes, no es considera lligat a cap partit polític, la seva actitud ha quedat com un exemple de serenitat ben difícil de superar: l'home, fent costat al poeta i al periodista, s'eleva pel damunt de circumstàncies adverses i no es deixa influenciar per la polseguera aixecada pertot. En canvi Agulló sembla que no sabé o no pogué superar l'ambient carregat i la polseguera se l'endugué per camins

que possiblement no havia escollit premeditadament. Com sigui, Agulló regué més important ser polític de dretes que ser polític simplement. I això precisament, el fet de donar més importància a l'adjectiu que al substantiu, el perjudicà sensiblement.

La setmana tràgica ha passat a la història, però no en el sentit de quedar arxivada. En aquesta representació, el plantejament i el nus de la qüestió han estat prou ben exposats. Del desenllaç, en canvi, només en sabem que en el seu dia s'assenyalaran uns culpables. La setmana tràgica, doncs, no seria una obra de tesi, ans de moltes i diverses tesis. Els qui hagin vist representar "La setmana tràgica", sigui a L'Aliança de Poble Nou, sigui en algun dels nostres pobles, potser hauran descobert noves interpretacions d'uns mateixos fets ocorreguts en aquells dies i, fins i tot, potser unes inèdites conclusions —anecdòtiques, però. Les motivacions reals i fidedignes no han sortit encara a escena, ni tan sols en la versió de l'escriptora nord-americana Joan Connelly, "The tragic week", segurament la més exhaustiva i prim-filada que se n'ha donat.

En aquell any de 1909, Cambó iniciaria una llarga sèrie de viatges que l'apartarien incidentalment —només incidentalment— de les coses de la política. I la seva fortuna personal prendria un notable increment, circumstància que augmentaria la seva tendència cap a la dreta.

Agulló, tan vinculat a Cambó, no realitzaria cap fortuna personal ni modificaria el seu tarannà de vida. Amb el temps "la setmana tràgica" s'aniria diluint en el record desplaçada per altres esdeveniments que anaven modificant i estructurant la nova fesomia del nostre país. Agulló anava consolidant la seva fama de bon periodista, sobretot com a columnista, modalitat llavors encara no gaire assajada. Llegim a "Un segle de vida catalana" (Alcides): "**Pol amb "Al Dia" i Josep Maria Junoy amb "Les idees i les imatges" foren les seccions fixes més duradores de la premsa diària**". Per altra banda Josep Rodergas i Calmell en el seu llibre "Els pseudònims usats a Catalunya" (Millà, 1951), ens en dona la fitxa:

"POL" - Aquest pseudònim del mestre en gai saber i eminent periodista Ferran Agulló i Vidal, el popularitzà en la secció titulada "Al Dia", de La Veu de Catalunya, quan aquest setmanari es convertí en diari. En el mateix diari i en la mateixa secció, el nom de "Pol" seguí fins que finà el 1933 a Barcelona. Nasqué a Girona el 1863".

El binomi periodisme-política quedava soldat definitivament en la persona de Ferran Agulló. Les seves col·laboracions literàries a tantes i tantes revistes i revistes com naixien i morien a Catalunya continuament, no creiem que ningú s'hagi proposat seriosament de comptar-les. Eren unes activitats que entraven de ple en la seva vida particular, en el seu invertebrat lletraferitisme tan fecund, tan interessant i que mai no l'hauria d'abandonar.

I al mateix temps el binomi periodista-polític quedava tan entremescat amb la seva vida d'home feliç, **bon vivant**, extravertit i exultant, que no fóra possible destriar-ne res. Amateuisme i professionalisme, en ell tot era u. El mateix entusiasme posava en la preparació d'una campanya electoral, que en una polèmica literària, o un viatge de plaer. Tot en ell anava lligat, perquè tot l'interessava —més i tot: l'entusiasme.

XXXIX EL PERIODISTA

De tota manera no creiem que la setmana tràgica influís de manera molt concreta en la vida i el comportament de Ferran Agulló, després del seu lapsus.

(Continuarà)